

Мельниченко В.О.

здобувач вищої освіти
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Поклонська О. Ю.

викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

Цивільне право є головною частиною права в цілому, без виключень воно супроводжує нас кожен день, адже, цивільне право — це комплекс правових норм, які регулюють майнові та особисті немайнові відносини на засадах юридичної рівності сторін [5, с.6]. Також, хочу відзначити, що джерелами цивільно права в Україні: є Конституція України; Цивільний кодекс України (далі – ЦК України), підзаконні нормативні акти; міжнародно-правові норми та міжнародні договори України.

Цивільне право в системі права України відіграє важливу роль, тому що лежить в основі приватного права України та виступає "материнською галузю права" по відношенню до сімейного та трудового [5, с. 7], тому що сучасний стан українського приватного права зумовлений формуванням демократичного, соціально орієнтованої спільноти та ринкової економіки, що визначає основні напрями розвитку приватного права в умовах проведеної в Україні на початку ХХІ ст. (2001–2003 роки) кодифікації цивільного, господарського, земельного законодавства [4, с. 69].

Також, місце цивільного права в системі права України обумовлене функціями та впливом на інші галузі права України. Лише цивільним правом сама особа може проявити піклування до себе, своє здоров'я, життя та здоров'я близьких, майно та майнові інтереси. За допомогою договору охорони можна забезпечити себе, своє здоров'я та майнові інтереси, на основі платного медичного обслуговування отримати кваліфіковану медичну допомогу, втім числі замінити ушкоджений орган, поновити своє добре ім'я, або принаймні компенсувати заподіяну моральну шкоду [6].

Концепція приватного права в Україні нормативно закріплена у змісті норм ЦК України [1], покликаною забезпечити нормальне функціонування і розвиток саме громадянського суспільства, тобто самостійної, незалежної від держави системи відносин між юридично вільними і рівноправними партне-

рами в усіх сферах життя людини, також, безумовно, і в підприємстві [4, с. 71].

Отож, приватне право — це норми, які захищають інтереси окремих осіб в їх взаємовідносинах з іншими особами і які реалізуються не на владно-правовій основі. До галузі приватного права відносяться норми, які регулюють шлюбно-сімейні відносини, відносини власності, спадкування, зобов'язальні відносини тощо. Приватне право, звичайно, протиставляють публічному праву і є галуззю, в яку безпосереднє втручання держави обмежене [5, с. 5-6]. Насамперед, особливе місце в системі приватного права займає міжнародне приватне право, специфіка якого обумовлена наявністю іноземного елемента і пов'язаним із цим ефектом наднаціонального характеру цих відносин, що ускладнює можливість її повного включення до будь-якої національної правової системи [4, с. 71]. У сукупності та доповнюючи один одного приватне і публічне право утворюють суцільну систему права України. Цивільне право забезпечує регулювання певної сфери відносин: відносини власності, товарно-грошового обігу, сфери особистого життя громадян, їх творчої та інтелектуальної діяльності. Крім цивільного, до приватного права відносять сімейне, трудове та природо-ресурсне право [5, с. 6].

Слід зазначити, що поділ права на приватне і публічне має більш ніж двотисячолітню історію. Видатний римський юрист Ульпіан писав, що право вивчається у двох аспектах: публічному і приватному. Публічне право – це те, що належить до користі держави, приватне – те, що до користі окремих осіб [3]. Виходячи із загального стану та спираючись на сукупність всіх раніше перерахованих і згаданих фактів, можна зробити висновок, що у житті здійснюється взаємодія публічного і приватного права, правничим виразом якої є поява комплексних галузей законодавства.

Можна додати, що відповідно до ст. 1 ЦК України [1], цивільне право регулює майнові та особисті немайнові суспільні відносини. Притаманною ознакою цих відносин є те, що всі вони засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. Концепція ЦК України передбачає регулювання цивільно-правових відносин на засадах, здатних забезпечити належне функціонування цивілізованого ринку. Саме ці принципи покладено в основу ЦК України, які відображають і забезпечують приватно правовий характер цивільних правовідносин в Україні [4, с. 71]. Так от, щодо місця цивільного права у правовій системі розбіжностей не виникає. Воно однозначно визнається основною самостійною галуззю права, яка має свій предмет та метод правового регулювання, тобто предмет - це майнові та особисто немайнові відносини, а метод- імперативний та диспозитивний, останній, з яких, переважає у цивільному праві. Однак, аж ніяк не означає, що цивільне право як галузь правової системи України позбавлене проблем. Вони існують, але стосуються вони в основному визначення кола регулювання цивільно-правових відносин, змісту та методу правового регулювання, співвідношення норм цивільного права з іншими галузевими та міжгалузе-

вими системами (підсистемами) [2, с.11].

Отже, для суспільства цивільне право відіграє важливу роль, тому що завдяки йому створюється купа різноманітних відносин між фізичними та юридичними особами, а також об'єктами цивільних прав (тобто це: гроші, речі, цінні папери, майнові права та інше). Таким чином, у суспільстві та в системі законодавства цілому цивільне право посідає важливе місце, щодо купівлі-продажу, свободи договору та свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом, а також справедливості, чесності та інших засад. У системі законодавства цивільне право розглядається як гарант для суб'єктів, у певних правових цілях.

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435 – IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44, ст.356. (редакція – 16.08.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top> (дата звернення – 29.10-03.10. 2020)

2. Дзера О.В. «Поняття цивільного права та його місце в системі права України». *Вісник: «Хмельницького інституту регіонального управління та права»*. 2002. № 2. С. 9-13

3. Публічне та приватне право України поняття, витоки, риси, генеза. Вадімов Артем Павлович, аспірант кафедри теорії держави і права *Національного юридичного університету ім. Я.Мудрого (м.Харків)*.

4. Цивільне право як сфера приватного права України / Р. Майданик // *Приватне право*. 2013. № 1. С. 65-80.

5. Цивільне право. Конспект лекцій для здобувач вищої освіти спеціальності 081 – «Право» денної та заочної форм навчання, Терещук Галина Андріївна. *Луцьк: ЛНТУ, 2017. 267 с.*

6. Цивільне право в Україні: Курс лекцій: У 6 - ти томах. Т.1. / Р.Б. Шишка (керівник авт. кол.), О.Л.Зайцев, Є.О.Мічурін та ін.; За ред. Р.Б.Шишки та В.А.Кройтора *Харків: Національний університет внутрішніх справ*. 2004. –417с.